

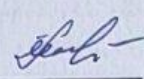
**Міністерство освіти і науки України**  
**СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**Факультет економіки та менеджменту**  
**Кафедра економіки та підприємництва**  
**ім. проф. І.М.Брюховецького**

**Робоча програма (силабус) освітнього компонента**  
***Економіка праці й соціально-трудова відносини***  
***(вибіркова)***

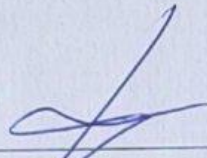
Реалізується в межах освітньої програми

**Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**  
за спеціальністю **076 «Підприємництво та торгівля»**  
на **1 (бакалаврському)** рівні вищої освіти

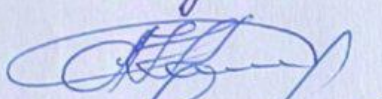
Розробник: Дегтярь Н.В. Дегтярь Н.В., ст.викладач кафедри економіки та підприємництва ім. проф. І.М. Брюховецького, кандидат економічних наук

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва	протокол від 05 червня 2024 року №15	
	Завідувач кафедри	<u></u> Світлана ТЕРЕЩЕНКО

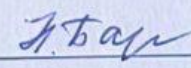
**Погоджено:**

Гарант освітньої програми  (Сергій БАШЛАЙ)

Декан факультету, де реалізується  
освітня програма  (Маргарита ЛИШЕНКО)

Рецензію на робочу програму  
(додається) надали:  Олександр КОВБАСА.

 Наталія СТРОЧЕНКО

Методист відділу якості освіти,  
ліцензування та акредитації  (Надія БАРАНІК)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 30.07. 2024 р.

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

## 1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Економіка праці й соціально-трудові відносини			
2.	Факультет/кафедра	Факультет економіки і менеджменту / кафедра економіки та підприємництва ім. І.М. Брюховецького			
3.	Статус ОК	Вибірковий			
4.	Програма/Спеціальність, складовою яких є ОК	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / 076 «Підприємництво та торгівля»			
5.	Рівень НРК	6			
6.	Семестр та тривалість вивчення	4 семестр, 1-15 тиждень			
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5			
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття) денна		Самостійна робота	
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	90
		30	30	–	
9.	Мова навчання	українська			
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Дегтярь Наталія Вікторівна, ст. викладач кафедри економіки та підприємництва ім. проф. І.М.Брюховецького			
10.1	Контактна інформація	063- 301-62-90, <a href="mailto:Dehtiamataliia1101@gmail.com">Dehtiamataliia1101@gmail.com</a> (ауд.№403а корпус економічного факультету)			
11.	Загальний опис освітнього компонента	«Економіка праці й соціально-трудові відносини» - прикладна економічна дисципліна, яка пояснює сутність економічних процесів, що відбуваються в соціально-трудовій сфері; тенденції зайнятості населення, процеси формування і розвитку соціально-трудових відносин; регулювання процесів становлення і функціонування ринку праці; сучасні підходи до управління трудовими ресурсами. Вивчення навчальної дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини» завершується підсумковим контролем у формі іспиту.			
12.	Мета освітнього компонента	Мета навчальної дисципліни – полягає у формуванні у студентів системи теоретичних і прикладних знань про категорії, поняття, механізми забезпечення формування і ефективного використання трудового потенціалу та розвитку соціально-трудових відносин в Україні			
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на дисциплінах з циклу бакалаврської підготовки (економічна теорія, економіка підприємства, економічний аналіз) 2. Освітній компонент є основою для написання кваліфікаційної роботи			
14.	Політика академічної доброчесності	Дотримання засад політики академічної доброчесності реалізується на засадах положень «Кодексу академічної доброчесності Сумського НАУ» Списування – завдання не зараховується. Використання заборонених засобів під час контрольних засобів – відповідь не зараховується. Плагіат – завдання не зараховується.			
15.	Посилання на курс у системі Moodle	<a href="https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=708">https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=708</a>			

## 2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК:	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК				Як оцінюється ДРН
	ПРН 2.	ПРН 12	ПРН 14	ПРН 17	
ДРН1: здатність використовувати знання з дисципліни в конкретних процесах управління соціально-трудовими відносинами.	x				Тести множинного вибору, виконання есе
ДРН2: здатність визначати потребу в трудових ресурсах, розраховувати показники ефективності та продуктивності праці й обґрунтовувати основні напрямки підвищення ефективності праці.		x			Тести множинного вибору, виконання есе, розв'язання задач
ДРН3: здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для комплексного аналізу масових явищ і процесів, які відбуваються у сфері соціально-трудових відносин на різних ієрархічних рівнях управління.			x	x	Тести множинного вибору, виконання есе, розв'язання задач
ДРН4: здатність аналізувати механізм функціонування сучасного ринку праці, розуміти принципи його регулювання з метою формування ефективної кадрової політики на підприємстві.			x		Тести множинного вибору, виконання есе

**ПРН 2.** Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

**ПРН 12.** Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

**ПРН 14.** Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

**ПРН 17.** Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

## 3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Розподіл в межах загального	Рекомендов
------	-----------------------------	------------

	бюджету часу, денна			ана література О – основна, Д - додаткова
	Аудиторна робота		Самостійна робота	
	Лк	Пз		
<b>Тема 1. Вступ. Предмет, метод і завдання дисципліни</b> 1. Предмет, мета та методи навчання, вид навчальних занять та індивідуальних завдань, самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни «Економіка праці й соціально-трудова відносини». 2. Зміст навчальної дисципліни та її взаємозв'язок з іншими дисциплінами. 3. Праця як об'єкт дисципліни.	2	2	6	О (1-16) Д (4, 10-11)
<b>Тема 2. Населення і трудові ресурси</b> 1. Специфіка вивчення населення в економіці праці. 2. Трудові ресурси: сутність і зміст. 3. Трудовий потенціал як якісна характеристика трудових ресурсів.	2	2	6	О (1-16, 18, 21) Д (4, 10-11)
<b>Тема 3. Управління продуктивністю та ефективністю праці</b> 1. Поняття ефективності та продуктивності праці. 2. Система показників продуктивності праці в сільському господарстві. 3. Методи вимірювання продуктивності праці	2	2	6	О (1-19, 21) Д (4-7, 10,11)
<b>Тема 4. Планування праці</b> 1. Особливості планування трудових показників в сільському господарстві. 2. Визначення чисельності основних працівників. 3. Визначення чисельності допоміжних працівників. 4. Планування показників продуктивності праці. 5. Планування заробітної плати.	4	4	12	О (1-19, 21) Д (4-7, 10,11)
<b>Тема 5. Організація та нормування праці</b> 1. Значення організації у вирішенні соціально-економічних проблем. 2. Форми організації праці та їх класифікація в сільському господарстві 3. Мета, задачі, процедура та методи нормування праці. 4. Види норм праці. 5. Класифікація затрат робочого часу, методи їх реєстрації	6	6	18	О (1-19, 21) Д (1-4,7-8, 10,12)
<b>Тема 6. Політика доходів та заробітна плата</b> 1. Сутність заробітної плати, основні позиції її	4	4	12	О (О (1-19, 21)

визначення. 2. Номінальна та реальна заробітна плата. 3. Структура заробітної плати. 4. Функції та принципи організації заробітної плати. 5. Закон України "Про оплату праці", генеральна і галузева угоди, колективні (індивідуальні) договори, контракти. 6. Форми оплати праці. 7. Системи погодинної форми оплати праці. 8. Системи відрядної форми оплати праці. 9. Тарифна система оплати праці та її елементи.				Д (1, 4, 6-7, 10)
<b>Тема 7. Ринок праці та його регулювання</b> 1. Ринок праці в економічній системі. 2. Елементи ринку праці: товар, попит, пропозиція та ціна робочої сили. 3. Кон'юнктура ринку праці. 4. Функції і сегментація ринку праці.	2	2	6	О (О (1-19, 21) Д (4-5, 10)
<b>Тема 8. Зайнятість населення і безробіття</b> 1. Поняття і види зайнятості населення. 2. Статус безробітного та зайнятого згідно з Законом України «Про зайнятість населення». 3. Державне регулювання зайнятості в Україні. 4. Безробіття та його види.	2	2	6	О (1-19, 21) Д (4-5, 10)
<b>Тема 9. Соціально-трудові відносини</b> 1. Сутність соціально-трудових відносин. 2. Суб'єкти й рівні соціально-трудових відносин. 3. Предмети соціально-трудових відносин. 4. Принципи й типи соціально-трудових відносин. 5. Соціальні індикатори, нормативи. Споживчий кошук. Мінімальний гарантований дохід. Мінімальні розміри заробітної плати і пенсії.	2	2	6	О (1-19, 21) Д (1-12)
<b>Тема 10. Соціальне партнерство</b> 1. Сутність соціального партнерства. 2. Наймані працівники, роботодавці та їхні об'єднання як суб'єкти соціального партнерства. 3. Профспілки в системі соціально-трудових відносин. Конфедерація роботодавців України. 4. Колективні договори й угоди – основа соціального партнерства.	2	2	6	О (1-21) Д (4-5, 10-11)
<b>Тема 11. Міжнародна організація праці (МОП) та міжнародний досвід соціального партнерства</b> 1. Міжнародна організація праці (МОП). 2. Загальні права людини. 3. Принципи, завдання і цілі МОП. 4. Основні напрямки діяльності МОП. 5. Структура МОП.	2	2	6	О (1-21) Д (1-12)
<b>ВСЬОГО</b>	<b>30</b>	<b>30</b>	<b>90</b>	<b>150</b>

#### 4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u> )	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u> )
ДРН1: здатність використовувати знання з дисципліни в конкретних процесах управління соціально-трудовими відносинами.	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка есе, розрахункових завдань,
ДРН2: здатність визначати потребу в трудових ресурсах, розраховувати показники ефективності та продуктивності праці й обґрунтовувати основні напрямки підвищення ефективності праці.	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань,
ДРН3: здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для комплексного аналізу масових явищ і процесів, які відбуваються у сфері соціально-трудових відносин на різних ієрархічних рівнях управління.	Лекція, практичне заняття,	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань
ДРН4: здатність аналізувати механізм функціонування сучасного ринку праці, розуміти принципи його регулювання з метою формування ефективної кадрової політики на підприємстві.	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка есе

## 5. Сумативне оцінювання

### 5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Есе	15/15%	Протягом семестру
2.	ІРЗ (індивідуальне розрахункове завдання)	15/15%	Протягом семестру
3.	Тестування	40/40%	Протягом семестру
4.	Підсумковий тест - іспит	30/30%	За графіком сесії

### 5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
<b>Есе</b>	<7 балів	7-9	9-12	12-15
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
<b>ІРЗ</b>	<7 балів	7-9	9-12	12-15
	<i>Завдання не виконано</i>	<i>Методика виконання вірна, але</i>	<i>Завдання виконано, але</i>	<i>Завдання повністю виконано. Помилки</i>



		<i>наявні суттєві помилки</i>	<i>існують несуттєві помилки</i>	<i>відсутні</i>
--	--	-------------------------------	----------------------------------	-----------------

## 5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування в (Kahoot / Quizizz / Moodle)	По закінченню кожного модуля
2	Заповнення відомостей самооцінювання	По закінченню відповідної теми
3	Усний зворотний зв'язок від викладача під час виконання ІРЗ	Під час виконання ІРЗ

## 5.3. Шкала оцінювання, що діє в Університеті:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, кваліфікаційної роботи	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		
69-74		
60-68	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## 6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

### 6.1. Основні джерела

#### 6.1.1. Підручники/посібники

1. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. №5067: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 24.
2. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. №108: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 17.
3. Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» від 22.06.2012 № 5026-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5026-17>
4. Акулов М.Г., Драбаніч А.В., Євась Т.В. Економіка праці й соціально-трудові відносини: навч. посіб. К.: Центр навч. л-ри, 2012. 328 с.
5. Безродна С.М. Економіка праці і соціально-трудові відносини: збірник тестів і практичних завдань для студентів економічних спеціальностей. Чернівці: ПВКФ «Технодрук», 2017. 70 с.

6. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Григор'єва М.І. Економіка праці й соціально-трудова відносина: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 440 с.
7. Гаврилук Л.А., Бурик А.Ф., Роєнко А.В., Дяченко М.І. Економіка праці і соціально-трудова відносина. Навчальний посібник. Умань, 2007. 350 с.
8. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Підручник. 5-те вид., оновлене, затверджено МОН. К.: Тов-во «Знання», КОО, 2011. 390 с.
9. Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Економіка праці й соціально-трудова відносина: навч. Посібник. К.: Знання, 2010. 310 с.
10. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч. посібник. К.: Кондор, 2006. 432 с.: іл., табл. Бібліограф.: 40 назв.
11. Карпіщенко О.І. Економіка праці і соціально-трудова відносина: Навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 264 с.
12. Качан Є.П., Дяків О.П., Островерхов В.М. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч. посіб. К.: Знання, 2008. 407 с.
13. Колот А.М., Грішнова О.А., Герасименко О.О. Економіка праці й соціально-трудова відносина: підручник. К.: КНЕУ, 2009. 711 с.
14. Кривенко Л.В. Економіка праці і соціально-трудова відносина: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Суми: УАБС НБУ, 2007. 118 с.
15. Ланченко Є.О., Тимошенко М.М. Економіка праці і соціально-трудова відносина: Навч. посібник, 2-е вид., доп. і перер. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. 288 с.
16. Ланченко Є.О., Тимошенко М.М. Економіка праці і соціально-трудова відносина: Навч. посібник. Житомир: Полісся, 2010. 280 с.
17. Махсма М.Б. Практикум з економіки праці та соціально-трудова відносина: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2006. 124 с.
18. Махсма М.Б. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2005. 304 с.
19. Рінкман В.І. Економіка і нормування праці: Посібник для самостійного вивчення предмета. Лозова. ЛФ ХДАДТ, 2017, 106с.
20. Романова Н.Ф., Мельник І.П. Соціальне партнерство: навчально-методичний посібник. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 238с.
21. Червінька Л.П. Економіка праці: навчальний посібник. Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана. К.: Центр учбової літератури, 2010. 288 с.

## **6.2. Додаткові джерела**

1. Аврамчук О.А., Балеж О.Д., Вітвіцький В.В., Лузан Ю.Я., Павленко В.В., Шкільов О.В. Оплата праці в сільськогосподарському виробництві. К.: Центр «Агропром праця», 2000. 464с.
2. Багрова І. В. Нормування праці: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 314 с.
3. Бабенко А.Г., Бондаревська К.В. Нормування праці: навчально-наочний посібник для студентів денної та заочної форм навчання. Вид. 2-ге, доп.-Дніпропетровськ: Дніпропетровська державна фінансова академія, 2013. 158с.
4. Богиня Д.П., Грішнова О.А. Основи економіки праці: Навчальний посібник. 2-е вид. К.: Знання Прес, 2002. 313с.
5. Богиня Д.Л. Соціально-економічний механізм регулювання ринку праці та заробітної плати. К.: Ін-т економіки НАНУ, 2001. 300 с.
6. Гадзевич О.І. Оплата праці в умовах ринку: теорія, практика: навчальний посібник. К.: КОНДОР, 2008. 400 с.

7. Герасимчук В.Г., Розенплентер А.Е., Кривда В.І., Колот А.М., Березовський К.В. Економіка та організація виробництва: Підручник. К.: Знання, 2007. 678 с.
8. Громов М.Н. Научная организация, нормирование и оплата труда на сельскохозяйственных предприятиях .М.: Агропромиздат, 1991.
9. Жуков В., Скуратівський В. Соціальне партнерство в Україні. К.: Укр.акад.держ.Упр. при Президентові України, 2000.
10. Калина А.В. Економіка праці: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: МАУП, 2004. 272 с.
11. Колот А.М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання. К.:КНЕУ, 2003. 230с.
12. Погорелов С.М. Нормування праці і організація робочого місця : навч. посібник. Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків : НТУ "ХПІ", 2018. 394 с. На рос. мові.

### **6.3. Програмне забезпечення**

Стандартні пакети прикладних програм MS Office

### **6.4. Інформаційні ресурси:**

1. Головбух: Праця та зарплата. Щомісячна газета.
2. Праця та зарплата. Газета
5. Україна: аспекти праці. Науково-виробничий журнал
6. [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua) (Інтернет-сайт Державної служби статистики України).
7. [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua) (Інтернет-сайт Верховної Ради України).
1. [www.minagro.gov.ua](http://www.minagro.gov.ua) (Інтернет-сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України).
8. <https://www.ilo.org/global/publications/lang--en/index.htm> (Інтернет-сайт Міжнародної організації праці).
9. Human Resource Management Journal. Available at: <https://oair.org/j.php?issn=0954-5395>
10. Journal of Labor Economics. Available at: <https://oair.org/j.php?issn=0734-306X>